

ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА КАЧЕСТВОТО НА ФИНАНСОВАТА ОТЧЕТНОСТ В БЪЛГАРИЯ

Янка Айвазова

Докторант към катедра „Счетоводство и одит“
ВУЗФ – София

Ключови думи:	Резюме
<p>Представяне на финансови отчети</p> <p>Финансова отчетност</p> <p>Оповестяване</p>	<p>В статията се изследва качеството на финансовата отчетност в България. За целта е направено емпирично проучване на 200 нефинансови предприятия от категориите „малки“ и „средни“ според критериите в Закона за счетоводството. Анализирани са резултатите от проведеното изследване, както и пропуските, които се срещат при представянето на финансовите отчети съгласно Националните счетоводни стандарти.</p>

Въпросът за качеството при представянето на финансовите отчети се повдига често, като съществуват различни мнения. Темата е актуална и поради настъпилите значителни промени след 2015 г.¹ Необходимо е заключенията да се основават на фактите, установени чрез емпирично проучване. Измененията в законите с цел подобряване на финансовата отчетност включват различни мерки, но е важно да се проследят резултатите, за да може да се направят правилните изводи. За тази цел следва да се анализира текущото състояние, като се определи относителният дял на предприятията, които спазват основните изисквания, както и отклоненията от счетоводните стандарти.

Обект на изследването са годишните финансовите отчети (ГФО) на „малки“ и „средни“ нефинансови предприятия в България, прилагащи за база Националните счетоводни стандарти (НСС). **Целта** е да се оцени представената финансова информация, включително съставянето на компонента „приложение“, съгласно българското счетоводно законодателство. Интерес представлява и установяване на подобренията в качеството на финансовата отчетност след промените, които бяха направени с приемането на новия Закон за счетоводството през 2015 г. Всичко това се постига чрез следните **задачи**:

1. преглед на предходните изследвания по проблема;
2. емпирично изследване на качеството на финансовата отчетност в България;

¹ Промяната е вследствие на влизането в сила на Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г., която въвежда значителни облекчения за малките предприятия.

3. анализ на проблемите.

Съществуват редица **изследвания на българската практика** за представянето на финансовите отчети и оповестяванията в тях. Те могат да послужат като база за сравнение на развитието и състоянието на финансовата отчетност и за проследяване на тенденциите в тази област. В това отношение интерес представляват няколко проучвания.

Д-р Рени Петрова изследва големите данъкоплатци и осигурители, които подлежат на независим финансов одит, като на база на представителна извадка за периода 2007 – 2014 г. анализира в пълен обем и своевременно ли се публикуват финансовите отчети в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ТРРЮЛНЦ)². Тя установява, че само 28,9% от изследваните единици са публикували пълните си финансови отчети за всяка година от разглеждания период.

През 2016 г. проф. д-р Али Вейсел публикува свои емпирични изследвания за представяне на финансовите отчети. Той установява, че 33,5% от българските предприятия ($\pm 6,5$ процентни пункта при гаранционна вероятност 95%) не съставят приложение. Освен това установява множество пропуски в оповестената информация относно счетоводните политики.³ Резултатите показват, че облекченията във връзка със съставянето на съкратени отчети не се използват.⁴

За **емпиричното изследване** относно качеството на представената финансова информация в годишните отчети се разглеждат следните въпроси, които са достатъчни за постигане на целите:

1. Колко процента от малките предприятия публикуват финансови отчети съгласно формата, която се изисква от СС 1 – *Представяне на финансови отчети*?
2. Колко процента от малките предприятия използват облекченията да представят съкратен счетоводен баланс и съкратен отчет за приходи и разходи?
3. Колко процента от малките предприятия публикуват приложение към финансовите си отчети?
4. Колко процента от малките предприятия оповестяват информация по СС 2 – *Стоково-материални запаси* относно приложените методи при отписване на материалните запаси?
5. Колко процента от малките предприятия оповестяват информация, съгласно СС 10 – *Събития, настъпили след датата на годишния финансов отчет*, относно датата на одобрение на ГФО за публикуване, последващите събития, настъпили между датата на годишния финансов отчет и датата, на която той е одобрен за публикуване?

² Петрова, Р. Пълнота и своевременност на публикуването на годишните финансови отчети на българските предприятия, СА „Д. А. Ценов”, сп. Бизнес управление, година XXVII, кн.3, 2017.

³ Вейсел, А. Оповестявания във финансовите отчети – емпирично изследване, сп. Икономическа мисъл, кн. 3, 2016 г.

⁴ Вейсел, А. Представяне на финансови отчети – изследване на българската практика., сп. Икономически изследвания, кн. 2, 2016 г.

6. Колко процента от малките предприятия оповестяват възприетия стойностен праг на същественост, под който материалните активи, независимо от факта, че са дълготрайни активи, се отчитат като текущ разход при придобиването им, съгласно СС 16 – *Дълготрайни материални активи*?
7. Колко процента от малките предприятия оповестяват възприетите методи и норми на амортизация за отделните групи активи съгласно СС 4 – *Отчитане на амортизацията*?
8. Колко процента от малките предприятия оповестяват информация съгласно СС 24 – *Оповестяване на свързани лица*?
9. Колко процента от малките предприятия оповестяват информация, свързана с обезценка на вземанията?
10. Колко процента от финансовите отчети на малките предприятия са одитирани?

Изследват се въпроси, свързани с най-често използваните стандарти, включително тези, при които се допускат алтернативни третираня. Те са подходящи, защото са важни за правилното разбиране на информацията във финансовите отчети. Например, съгласно СС 2, за отписването на материалните запаси при тяхното потребление се използват два подхода: препоръчителен и допустим алтернативен. Когато няма условия за прилагане на препоръчителните методи, се допуска прилагането на допустимия алтернативен метод.

СС 10 изисква оповестяване на дата на официалното одобрение за публикуване на годишния финансов отчет, защото тя е от значение и има връзка с последващите некоригиращи събития. Относно тези събития се оповестява естеството и оценката на финансовия им ефект. На практика се оповестява и липсата на такива събития, за да се потвърди точността и пълнотата на информацията в отчета.

Оповестяването на стойностния праг на същественост във връзка със СС 16, под който дълготрайните активи, независимо от факта, че са такива, се отчитат като текущ разход при придобиването им, е важно за потребителите на финансови отчети. По този начин се дава възможност да се разбере колко важни са тези активи за дейността и какво е тяхното стойностно значение.

Наличието на взаимоотношения между свързани лица изисква задължително оповестяване, когато е налице контрол, независимо от наличието или липсата на сделки между тях, съгласно СС 24. При сделки между свързани лица се оповестяват видът и елементите, както и информацията относно сделките между предприятието и членовете на органите на управление, също и административния персонал. Стандартът изисква оповестяване, когато има осъществявани сделки. Но и тук, подобно на СС 10, предприятията оповестяват и липсата на сделки.

Вземанията, в качеството си на финансови активи, подлежат на обезценка съгласно СС 32 – *Финансови инструменти*. В края на всеки отчетен период предприятието определя дали съществува обективно обстоятелство за обезценяване на финансовите активи, включително на вземанията. Ако такова съществува, се определя възстановимата стойност и активът се обезценява. Счетоводната политика в частта за

обезценката на вземания е субективна, тъй като включва оценка на вероятността за намаляване на тяхната стойност и се влияе от различни фактори. В СС 32 няма конкретно изискване за оповестяване на политиките за обезценки при всички случаи. Въпреки това обаче тази информация е важна, за да се покаже, че проверката е направена и са спазени изискванията на стандарта. Може да се твърди, че без нея финансовият отчет не е представен достоверно.

Независимият финансов одит също представлява интерес, за да се установи дали оказва влияние върху качеството на отчетността.

За емпиричното изследване за представянето на финансовите отчети е излъчена **представителна извадка** на случаен подбор от 200 нефинансови предприятия. Съгласно посочените критерии в Закона за счетоводството⁵ 100 от тях попадат в категорията „малки“ и 100 в категорията „средни“. Извадката е предоставена от Национален статистически институт (НСИ) съгласно писмо с изходящ № 07-25-131#2 от 08.11.2023 г.

Първата група от малки предприятия се изследва за качеството на представяната информация, а втората група от „средни“ – за спазване на изискванията на законодателството при публикуването на пълния комплект ГФО. За да се проверят твърденията и резултатите от изследването, е необходимо да се разгледат и предприятията от категорията „средни“, защото малките не публикуват пълен комплект финансови отчети, докато средните са задължени да съставят и публикуват пълен отчет.

Финансовият отчет на малките предприятия може да се състои от съкратен баланс по раздели и групи, съкратен отчет за приходите и разходите и приложение. Тези, които не подлежат на задължителен независим финансов одит, публикуват най-малко баланс/отчет за финансовото състояние и приложение, когато предприятието има задължение за изготвянето му.⁶ Също така те могат да се възползват и от облекчението по Закона за счетоводството, като изготвят съкратен баланс по раздели и групи.⁷

Направените изводи се основават на интервални оценки на относителни дялове, изчислени по следната формула:⁸

$$(1) p \pm z \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}},$$

където p е оценка на относителния дял в генералната съвкупност, изчислена въз основа на извадката; n – обемът на извадката; z – гаранционен множител, който за изисквана гаранционна вероятност от 95% е 1,96.

⁵ Чл. 19 от Закона за счетоводството, обн., ДВ, бр. 95 от 8 декември 2015 г., изм. и доп., ДВ, бр. 105 от 19 декември 2023 г.

⁶ Пак там, чл. 38, ал. 4.

⁷ Чл. 29 от Закон за счетоводството, обн., ДВ, бр. 95 от 8 декември 2015 г., изм. и доп., ДВ, бр. 105 от 19 декември 2023 г.

⁸ Цитат от Манов, А. Статистика с SPSS. София, 2001, с. 150, използван от Вейсел, А. Оповестявания във финансовите отчети – емпирично изследване, сп. Икономическа мисъл, кн. 3, 2016 г., с. 91 – 102, с. 96.

Условията за използване на формулата (1), $n \geq 50$, $np > 5$ и $n(1 - p) > 5$ са изпълнени за изследването.

Изследват се финансовите отчети, които са подадени в ТРРЮЛНЦ за 2022 г., като за целта през януари 2024 г. са проверени всички предприятия, попаднали в извадката, по предоставените данни от НСИ.

Във връзка с емпиричното изследване разпределението на избраните предприятия за формирането на представителната извадка от 100 единици е представено в табл. № 1.

Таблица № 1

Малки предприятия от извадката на НСИ	Брой	%
Малки предприятия, които имат публикуван отчет съгласно формата на СС 1	60	60,0
Малки предприятия, които имат публикуван отчет съгласно формата на НСИ	30	30,0
Малки предприятия, които нямат публикуван отчет	5	5,0
Лица, които не са регистрирани в ТРРЮЛНЦ	1	1,0
Предприятия, прилагачи МСФО	3	3,0
Заличени търговци	1	1,0
Общо:	100	100,0

Източник: Собствени изчисления въз основа на представителна извадка на случаен принцип, предоставена от НСИ

От таблицата се вижда, че от случайно избраните 100 предприятия има само едно, което не е задължено да публикува финансов си отчет, защото е с формирано място на стопанска дейност. Три организации са прилагали за база МСФО, а едно е заличено от ТРРЮЛНЦ през 2022 г. Те са извън обхвата на изследването. От всички останали само 5 не са публикували финансовите си отчети. Затова изследването трябва да се основава на тези 90 предприятия.

От всички малки предприятия, прилагачи за база НСС – 90 бр., 30 са публикували отчети, които не отговарят на формата, съгласно СС 1, и са използвали отчети, подадени в НСИ. Въз основа на посочената статистическа формула (1) може да се направи заключението, че при гаранционна вероятност 95% между 23,5 – 43,0% от малките предприятия в България не публикуват своите отчети, съгласно изискванията на счетоводното законодателство, което е сериозно отклонение и е доказателство за съществени пропуски във финансовата отчетност.

Възможността да се ползват облекченията и да се изготви съкратен баланс са представени в табл. № 2.

Таблица № 2

Малки предприятия от извадката на НСИ по възможност за ползване на облекченията	Брой	%
Малки предприятия, публикували съкратен баланс	21	23,3
Малки предприятия, които не са използвали облекченията	69	76,7
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

От всички малки предприятия, които са публикували ГФО в ТРРЮАНЦ, само 23,3% са се възползвали от облекчението да публикуват съкратен баланс. Може да се твърди, че при гаранционна вероятност от 95% само между 14,6 – 32,0% от предприятията публикуват съкратен баланс.

Интересно е да се разгледа резултатът от изследването за представяне на компонента „приложение”, който е обобщен в табл. № 3.

Таблица № 3

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване	Брой	%
Малки предприятия, представили оповестяване	26	28,9
Малки предприятия, които не са представили оповестяване	64	71,1
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

От таблицата се вижда, че само 28,9% са представили оповестяване към финансовия си отчет и може да се твърди, че при гаранционна вероятност от 95% между 61,7 – 80,5% от малките предприятия не представят приложение. Това е съществено нарушение предвид факта, че те са длъжни да изготвят и публикуват този задължителен компонент.

Резултатите от емпиричното изследване на предприятията относно оповестяването на метода за отписване на стоково-материалните запаси, съгласно СС 2, са обобщени в табл. № 4.

Таблица № 4

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване по СС 2	Брой	%
Малки предприятия, представили оповестяване по СС 2	51	56,7
Малки предприятия, които не са представили оповестяване по СС 2	39	43,3
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

Методите за отписване на материалните запаси се оповестяват и от предприятия, които са публикували отчет с формите на НСИ, защото в тях се изисква тази информация. От всички единици, попаднали в извадката, 56,7% посочват метода, а 43,3% не го правят и може да се твърди, че между 33,1 – 53,5% от предприятията не оповестяват методите за отписване.

Предприятията, включени в извадката, представили информация относно датата на одобрение на ГФО за публикуване по СС 10, са систематизирани в табл. № 5.

Таблица № 5

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване по СС 10	Брой	%
Малки предприятия, оповестили датата на одобрение на ГФО	19	21,1
Малки предприятия, които не са оповестили датата на одобрение на ГФО	71	78,9
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

От таблицата става ясно, че 78,9% от предприятията не са посочили датата на одобрение на ГФО. Може да се твърди, че между 70,5 – 87,3% (при гаранционна вероятност от 95%) не оповестяват тази задължителната информация. Тя е важна, защото определя дали следва да се извършват корекции във финансовия отчет по повод на събития, настъпили след датата на съставянето му. По този начин се разбира до коя дата се анализират последващите събития.

Резултатите от изследването относно оповестяванията на събития, настъпили след датата на баланса, съгласно СС 10, са посочени в табл. № 6.

Таблица № 6

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване по СС 10 събития след датата на баланса	Брой	%
Малки предприятия, оповестили събития, настъпили след датата на баланса	26	28,9
Малки предприятия, които не са оповестили събития, настъпили след датата на баланса	64	71,1
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

От табл. № 6 се вижда, че 71,1% от предприятията (при гаранционна вероятност от 95% между 61,7 – 80,5%) не посочват информацията относно наличието или липсата на събития, настъпили след датата на баланса. Тук е важно да се поясни, че в посочените 26 единици се включват и тези, които са оповестили, че нямат настъпили събития след датата на баланса. Затова резултатите не показват категорично отклонение, ако се допусне, че някои от предприятията са решили да не оповестяват отсъствието на такива събития.

В табл. № 7 са посочени резултатите от изследването на оповестяванията по СС 16 относно стойностния праг на същественост за дълготрайните активи.

Таблица № 7

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване по СС 16	Брой	%
Малки предприятия, оповестили стойностен праг на същественост	25	27,8
Малки предприятия, които не са оповестили стойностен праг на същественост	65	72,2
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

От табл. № 7 се вижда, че само 27,8% от изследваните единици посочват необходимата информация, като останалите 72,2% не го правят.

Резултатите от оповестяванията по СС 4 относно методите на амортизация са систематизирани в табл. № 8, а нормите и полезният живот на активите в табл. № 9.

Таблица № 8

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване по СС 4, методи на амортизация	Брой	%
Малки предприятия, оповестили метода на амортизация	25	27,8
Малки предприятия, които не са оповестили метода на амортизация	65	72,2
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

Идентична с резултатите от СС 16 и СС 10 е и ситуацията при оповестяване на методите на амортизация. Ясно се вижда, че повечето предприятия не посочват информация относно метода на амортизация на дълготрайните активи (между 62,9 – 81,5% при гаранционна вероятност от 95%).

Таблица № 9

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване по СС 4, норми на амортизация или полезен живот	Брой	%
Малки предприятия, оповестили нормите на амортизация или полезния живот	23	25,6
Малки предприятия, които не са оповестили нормите на амортизация или полезния живот	67	74,4
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

Както се вижда от табл. № 9, само 25,6% от предприятията са оповестили нормите или полезния живот на дълготрайните активи. От таблици № 8 и № 9 може да се направи заключението, че голяма част не оповестяват информация по СС 16.

В табл. № 10 са посочени данните от оповестяванията по СС 24.

Таблица № 10:

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване по СС 24	Брой	%
Малки предприятия с оповестявания по СС 24	22	24,4
Малки предприятия без оповестявания по СС 24	68	75,6
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

Изискванията за оповестяване на информация за свързани лица са спазени от 24,4% от изследваните обекти. Тези, които не са оповестили информация, са 75,6%, което при гаранционна вероятност от 95% означава, че между 66,7 – 84,4% от всички малки предприятия не оповестяват информация по този стандарт. Тук също е необходимо да се поясни, че в повечето случаи предприятията оповестяват и липсата на сделки със свързани лица, но не може категорично да се заключи, че има нарушение на стандарта.

Информация за обезценка на вземанията са систематизирани в табл. № 11.

Таблица № 11

Малки предприятия от извадката на НСИ с оповестяване на обезценка на вземания по СС 32	Брой	%
Малки предприятия с оповестявания по СС 32	22	24,4
Малки предприятия без оповестявания по СС 32	68	75,6
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

От изследваните предприятия 22 единици са посочили счетоводна политика за обезценка на вземанията и съответно размера, ако е извършена такава. В това число влизат и тези, които са оповестили, че не са направили обезценка поради липса на обстоятелства.

Информация относно обезценката на вземания, съгласно СС 32, подобрява прозрачността на финансовата отчетност, защото позволява на потребителите да разберат какви са рисковете и как те въздействат върху финансовата стабилност на стопанските единици. От таблицата се вижда, че 75,6% от предприятията не го правят.

От изследването на въпросите става ясно, че нивото на финансова отчетност е незадоволително. Въпреки тези резултати трябва да се обърне внимание и на факта, че тези предприятия не са длъжни да публикуват ГФО, съдържащи всичките компоненти, а имат възможност да представят само съкратен баланс и приложение. Поради тази причина интерес за изследването представляват и резултатите на **средните предприятия**. Те имат задължението да публикуват пълен комплект отчети заедно с годишен доклад за дейността и одиторски доклад. По този начин може да се провери дали се спазват всички законови изисквания. Въпросите, които се изследват, са достатъчни за целта на анализа и са следните:

1. Всички предприятия ли са публикували финансовите си отчети в ТРРЮЛНЦ?
2. Всички предприятия ли са публикували пълен финансов отчет, който съдържа и петте компонента?
3. Всички предприятия ли са публикували оповестяване към финансовия си отчет?
4. Всички предприятия ли са публикували годишен доклад за дейността и одиторски доклад?
5. Подобрява ли финансовият одит качеството на годишните отчети?

Разпределението на случайно избраните 100 „средни“ предприятия, публикували ГФО в ТРРЮЛНЦ за 2022 г., са представени в табл. № 12.

Таблица № 12

Средни предприятия от извадката на НСИ	Брой	%
Средни предприятия, които имат публикуван отчет	96	96,0
Средни предприятия, които нямат публикуван отчет	1	1,0
Лица, които не са регистрирани в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел	1	1,0
Дружества в несъстоятелност	1	1,0
Заличени търговци	1	1,0
Общо:	100	100,0

Източник: Собствени изчисления въз основа на представителна извадка на случаен принцип, предоставена от НСИ

Дружеството по Закона за задълженията и договорите, попаднало в извадката, не е задължено да публикува финансовия си отчет. Едно лице е заличено от регистъра към датата на проверката и едно е обявено в несъстоятелност. Те са извън обхвата на изследването. От останалите 97 предприятия само едно не е публикувало финансовия си отчет. Това показва, че повечето публикуват своите отчети и спазват законовото задължение.

По втория въпрос предприятията се изследват дали са публикували пълен финансов отчет, който съдържа и петте компонента. Резултатите са представени в табл. № 13.

Таблица № 13

Средни предприятия от извадката на НСИ с публикувани финансови отчети	Брой	%
Средни предприятия с публикувани пълни отчети, съдържащи петте компонента	79	82,3
Средни предприятия с публикувани отчети, които не съдържат петте компонента	17	17,7
Общо:	96	100,0

Източник: Собствени изчисления

От данните става ясно, че 17,7% от предприятията не са публикували пълни отчети, съдържащи и петте компонента, което при гаранционна вероятност от 95% означава, че между 10,0 – 25,3% не публикуват пълен комплект финансови отчети и нарушават счетоводното законодателство.

Съществено нарушение е и публикуването на отчети по формата на НСИ. От всички 97 предприятия 6 са използвали формите на НСИ, което означава, че 6,2% са в нарушение.

Относно представянето на приложение към отчета резултатите са систематизирани в табл. № 14.

Таблица № 14

Средни предприятия от извадката на НСИ с публикувано приложение	Брой	%
Средни предприятия с публикувано приложение	82	84,5
Средни предприятия без публикувано приложение	15	15,5
Общо:	97	100,0

Източник: Собствени изчисления

Видно е, че 15,5% не са публикували задължителния компонент „приложение”. При гаранционна вероятност от 95% може да се твърди, че между 8,3 – 22,7% от всички средни предприятия не спазват изискването за публикуване на приложение.

Резултатите от изследването на въпроса относно публикуването на годишен доклад за дейността са идентични с тези на приложението.

Сходни са и резултатите от прегледа за одиторския доклад. Те са обобщени в табл. № 15.

Таблица № 15

Средни предприятия от извадката на НСИ, публикували одиторски доклад	Брой	%
Средни предприятия с публикуван одиторски доклад	84	86,6
Средни предприятия без публикуван одиторски доклад	13	13,4
Общо:	97	100,0

Източник: Собствени изчисления

От таблицата се вижда, че 13,4% от средните предприятия не са публикували доклад от независим одитор. При гаранционна вероятност от 95% между 6,6 – 20,1% от предприятията, попадащи в тази категория, не спазват задължителното изискване за публикуване на одиторски доклад.

Интерес представлява и изследването на въпроса дали **независимият финансов одит** на годишните отчети подобрява тяхното качество. За целта се разглеждат резултатите от одитираните отчети на двете категории предприятия – малки и средни. По този начин се анализират данните и се придобива представа за качеството на финансовата отчетност, когато има извършен одит.

В табл. № 16 е систематизиран резултатът от проверката за броя на одитирани предприятия от категория „малки“.

Таблица № 16

Малки предприятия от извадката на НСИ за одитирани финансови отчети с публикуван одиторски доклад	Брой	%
Малки предприятия с одитирани финансови отчети с публикуван одиторски доклад	23	25,6
Малки предприятия без одитирани финансови отчети	67	74,4
Общо:	90	100,0

Източник: Собствени изчисления

Общият брой на всички одитирани отчети на малки предприятия е 23. В табл. № 17 са показани данните от изследването на въпроса за публикуване на приложение от тези предприятия.

Таблица № 17

Малки предприятия с одитирани годишни финансови отчети	Брой	%
Малки предприятия, публикували приложение	18	78,3
Малки предприятия, които не са публикували приложение	5	21,7
Общо:	23	100,0

Източник: Собствени изчисления

В следващата таблица са обобщени данните от прегледа на същия въпрос за останалите предприятия (неодитирани) от същата категория.

Таблица № 18

Малки предприятия без одитирани годишни финансови отчети	Брой	%
Малки предприятия, публикували приложение	8	11,9
Малки предприятия, които не са публикували приложение	59	88,1
Общо:	67	100,0

Източник: Собствени изчисления

Ясно се вижда, че от одитираните предприятия 78,3% са публикували приложение, докато от другите само 11,9% са спазили това задължително изискване.

Следващият въпрос, който заслужава внимание, е колко процента от всички малки предприятия са оповестили пълна информация по изследваните въпроси. Резултатите са систематизирани в табл. № 19.

Таблица № 19

Малки предприятия, оповестили информация по всички изследвани въпроси	Брой	%
Малки предприятия с одит	13	92,9
Малки предприятия без одит	1	7,1
Общо:	14	100,0

Източник: Собствени изчисления

Общият брой на предприятията, които са публикували информация по всички въпроси, е 14. Това означава, че 92,9% от оповестилите информация по всички изследвани въпроси са одитирани.

Годишните финансови отчети на всички средни предприятия подлежат на независим финансов одит. Резултатите от емпиричното изследване показват, че от всички предприятия, които са публикували одиторски доклад – общо 84 от изследваните 100 (съгласно табл. № 15), само две са публикували годишните си отчети по формата на НСИ. Общият брой на всички средни предприятия, които са публикували пълен комплект на финансов отчет, заедно с годишен доклад за дейността и доклад от независим одитор, е 70. От тях само едно е публикувало отчета по форма от НСИ. Това показва, че независимият финансов одит

значително подобрява качеството на финансовата отчетност и представяната информация.

В **заключение** може да се обобщи, че качеството на финансовата отчетност в България е незадоволително. При малките предприятия се наблюдават множество пропуски при спазване на законовите изисквания както във връзка с публикуването на ГФО, така и при съставяне на компонента „приложение“. При тези от категория „средни“ също се наблюдават отклонения от нормите. Важна роля в процеса към подобряване на качеството на отчетите има независимият финансов одит, който оказва положително въздействие върху тях. Може да се твърди, че въведените облекчения в Закона за счетоводството не водят до намаляване на административната тежест за предприятията, защото малък процент от тях се възползват. Резултатите от направените предходни изследвания са сходни. Това показва, че новите изисквания, въведени през 2015 г., не са довели до подобряване на финансовата отчетност.

Библиографска справка:

1. Вейсел, А. Оповестявания във финансовите отчети – емпирично изследване, сп. Икономическа мисъл, кн. 3, 2016 г.
2. Вейсел, А. Представяне на финансови отчети – изследване на българската практика., сп. Икономически изследвания, кн. 2, 2016 г.
3. Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове предприятия и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0034>.
4. Закон за счетоводството, обн., ДВ, бр. 95 от 8 декември 2015 г., изм. и доп., ДВ, бр. 105 от 19 декември 2023 г.
5. Манов, А. Статистика с SPSS. София, 2001.
6. Петрова, Р. Пълнота и своевременност на публикуването на годишните финансови отчети на българските предприятия, СА „Д. А. Ценов“, сп. Бизнес управление, година XXVII, кн. 3, 2017.
7. Списък на случайно избрани 100 предприятия в категорията „малки“ и 100 в категория „средни“, предоставен от Националния статистически институт, с изх. № 07-25-131#2 от 08.11.2023 г.
8. Търговски регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел, <https://portal.registryagency.bg/home-cr>, осъществен достъп на 10 януари 2024 г.

**AN EMPIRICAL STUDY ON THE QUALITY OF FINANCIAL
REPORTING IN BULGARIA****Yanka Ayvazova***PhD student at the Department of Accounting and Audit
VUZF University – Sofia*

Keywords:	Summary:
<i>Presentation of financial statements Financial reporting Disclosure</i>	<i>The study examines the quality of financial reporting in Bulgaria. For the purpose is conducted an empirical study of 200 non-financial enterprises categorized as "small" and "medium", according to the criteria in the Accounting Act. The results are analyzed, as well as the gaps that occur in the presentation of financial statements according to the local GAAP.</i>